

บทที่ 6

จิตรกรรมสีชอล์ค (PASTEL PAINTING)

การวาดภาพด้วยสีชอล์ค (PASTEL PAINTING) Pastel เป็นสีฝุ่นที่นำมาผสมกับกาวจากยางไม้ (gum) จนทำให้ฝุ่นสีเกาะกันเป็นแท่ง บางครั้งเราเรียกกันว่าสีชอล์ค รากศัพท์ของคำว่า Pastel มาจากคำว่า Paste หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะเปื่อย ๆ โดยปกติสีชอล์คจะมีลักษณะเป็นแท่ง บรรจุกล่องจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือศิลปินอาจจะทำขึ้นเองก็ได้ ความมีเสน่ห์และความสดใสของสีชอล์คคือเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ ใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องผสมกับสิ่งอื่นใด

ศิลปินสามารถใช้สีชอล์คได้ทั้งงานประเภทวาดเส้น (Drawing) หรือระบาย (Painting) มีภาพเขียนของ Degas (1834 - 1917) จำนวนมากที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้สีชอล์คแบบวาดเส้น จนถึงแบบระบายสีที่เกือบเหมือนภาพเขียนสีน้ำมัน

ประวัติศาสตร์ของการเขียนภาพด้วยสีชอล์คมีระยะไม่ยาวนานนัก ผลงานที่ได้รับการยกย่องว่าดีและสวยงามมากจะพบได้ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในฝรั่งเศส อาจกล่าวได้ว่า ผู้บุกเบิกการเขียนภาพด้วยสีชอล์คเป็นศิลปินหญิงชาวเวนิสชื่อ Rosalba Carriera (1674 - 1757) ผลงานสีชอล์คของเธอได้รับความนิยมอย่างสูง ในสมัยของหลุยส์ที่ 16

ในฝรั่งเศส การเขียนภาพสีชอล์คเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย และในปี ค.ศ. 1780 มีภาพเขียนสีชอล์คที่ดีถึง 2500 ชิ้น

Degas ได้นำเทคนิคการเขียนสีชอล์คมาสร้างสรรค์ผลงานของเขาในลักษณะ Impressionism มีศิลปินจำนวนมากมายที่หันกลับไปศึกษาผลงานของ La Tour และ Degas เพื่อที่จะนำวิชาการเขียนสีชอล์คมาใช้ และก็ประสบความสำเร็จมาก เช่น Perronneau (1715 - 83) , Chardin (1699 - 1779)

สีชอล์คเป็นสีที่สามารถใช้ได้เต็มที่ โดยไม่มีการสูญเสียน้ำหรือแห้งไปก่อน ข้อผิดพลาดของการเขียนสีชอล์คอาจจะปิดฝุ่นชอล์คออกได้ด้วยพู่กันชนิดขนแข็ง หรือใช้ยางลบเบา ๆ แต่พื้นผิวดของระนาบรองรับจะเป็นขุยและเป็นรอยต่างอยู่

ความชำนาญอย่างสูง เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้ที่เขียนสีชอล์ค สิ่งสำคัญที่สุดคือ จะต้องจับลักษณะสำคัญของสิ่งที่เขียนให้ได้ โดยไม่สนใจในรายละเอียดมากเกินไป การเขียนภาพสีชอล์คที่ถือว่าสวยงามและสมบูรณ์ที่สุด จะต้องเขียนไม่ทับ ซ้อนกัน หรือลบมากเกินไป ความสวยงามหรือเสน่ห์ของชอล์คอยู่ที่ความบอบบางของการแตะชอล์คอย่างแผ่วเบา แม่นยำ และสด

งานเขียนสีชอล์คจะเริ่มที่การใช้สีชอล์คหรือครayoของร่างภาพลงบนกระดาษสีแล้ว เน้นด้วยสีอ่อนให้เกิดจุดสว่างของภาพ (High Light) และลงสีอื่น ๆ ต่อไป

พื้นระนาบสำหรับสีชอล์ค (SURFACES)

พื้นระนาบสำหรับงานเขียนสีชอล์คส่วนใหญ่จะเป็นกระดาษ การ์ด, หรือผ้าใบ สีและพื้นผิวของพื้นระนาบ มีส่วนช่วยในการทำงานอย่างมาก สีของพื้นระนาบจะเป็นส่วนสำคัญในการเลือกสีที่จะนำมาวาด เพราะสีของพื้นระนาบจะแสดงให้เห็นเป็นสีพื้นของงาน

กระดาษ (Paper)

นักเขียนสีชอล์คควรจะได้ทดลองใช้กระดาษหลาย ๆ ชนิด เพื่อเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจว่ากระดาษชนิดใดให้ผลต่องานเขียนสีชอล์คอย่างไร

กระดาษสำหรับเขียนสีชอล์คจะต้องมีผิวที่หยาบพอสัมผัสได้ และมีหลายสีให้เลือกใช้ กระดาษยี่ห้อ Fabriano สำหรับเขียนสีชอล์คมี 2 ชนิด คือ ชนิด 90 กรับ และ 160 กรับ มีสีให้เลือกคือสีเทาหิน, สีเทาแกมเหลือง, และสีเทากลาง กระดาษ Tumba และกระดาษ Canson มีให้เลือก 15-20 สี กระดาษโทนสีกลางมีสีเทาแกมฟ้า สีเทาแกมม่วง สีเขียวอ่อน และสีเขียวหยก เหมาะสำหรับงานที่เกลี่ยให้กลมกลืนกันทั้งภาพกระดาษโทนสีเข้ม มีสีน้ำตาลสนิม, สีน้ำตาลธรรมชาติ เหมาะสำหรับงานที่มี แสง-เงา และ สีตัดกันรุนแรง

ผ้าใบ (Canvas)

ผ้าใบที่ขึงตึงบนเฟรมนับเป็นพื้นระนาบที่ดีสำหรับเขียนสีชอล์ค ผ้าด้ายดิบผืนกบนแผ่นไม้อัดก็มีนักเขียนบางคนใช้เหมือนกัน

สี (PIGMENTS)

แท่งสีซอลค์จะมีลักษณะอ่อนหรือแข็งขึ้นอยู่กับปริมาณของกาว (GUM) ที่ใส่เข้าไปผสมให้ผลสีเกาะตัวกันเป็นแท่ง ถ้าเพิ่มปริมาณของกาวจะทำให้แท่งสีซอลค์แข็งขึ้น แต่ก็จะทำให้ความสดใสของสีซอลค์แท่งนั้นลดน้อยลง ดังนั้นสีซอลค์แท่งที่มีสีสดใสดุจจึงอ่อนและหักง่ายที่สุด ข้อดีของสีซอลค์ที่ควรจะกล่าวถึง คือ สีซอลค์แท่งหนึ่งจะสามารถรักษาความแข็งและความสดใสของมันไว้ได้เป็นสิบปีหรือเป็นศตวรรษ

การเลือกใช้สี

การเลือกซื้อสีซอลค์แบบเป็นกล่องหรือเป็นชุดที่แต่ละโรงงานผลิตออกมาขาย เป็นวิธีที่ดีที่สุดของผู้เริ่มหัดเขียนใหม่ ๆ เพราะโรงงานเขามีการวิจัยและเลือกบรรจุเฉพาะสีที่มีประโยชน์และใช้มากที่สุดไว้ในกล่องชุดนั้นแล้ว เช่น สีซอลค์ Rowney จากประเทศอังกฤษมีทั้งชนิดกล่องละ 72 สี และตัดทอนสีลงเป็นชนิดกล่องเล็กที่มี 12 สี ซึ่งเพียงพอสำหรับวาดภาพทิวทัศน์ต่าง ๆ และภาพคนเหมือนทั่วไป สีอีกยี่ห้อหนึ่ง คือ สีซอลค์ Grumbacher ของสหรัฐอเมริกา เป็นกล่องชุดคล้าย ๆ ภาดสำหรับบรรจุสี 336 สี ซึ่งใน 1 ชุดจะแบ่งออกเป็น 7 ภาด ๆ ละ 43 สี ส่วนชุดเล็กของ Grumbacher ก็มีเป็นกล่อง ๆ ละ 12 สี

นักเขียนสีซอลค์ส่วนใหญ่จะมีสีครบชุด ส่วนการเลือกหยิบสีขึ้นมาทำมักจะใช้วิธีจำสีโดยอาศัยประสบการณ์ที่เขาคุ้นเคยใช้มา แต่จะมีประโยชน์ต่อการทำงานมากขึ้น ถ้าผู้ใช้สีซอลค์ได้ศึกษาแผนภูมิสี (Tint Charts) ที่แนบมาในกล่องสีทุกกล่อง ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนคือการอ่านสีได้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ตัวเลขอ้างอิงบนแท่งสีของแต่ละโรงงาน พบว่าไม่มีระบบที่เป็นมาตรฐาน แต่ชื่อของสีมักจะมีความแน่นอนกว่าและจะพิมพ์เป็นแถบบนแผ่นกระดาษแผนภูมิสีในกล่อง ที่ควรสังเกตอีกประการหนึ่งคือ สี 1 สี จะเรียงกันจากสีอ่อนไปหาสีแก่ โดยมีเบอร์ติดไว้ โดยมากจะเป็นเบอร์ 0 ถึงเบอร์ 8 บางยี่ห้อจะบอกตัวเลขแสดงเปอร์เซ็นต์ของสีขาวที่ผสมอยู่ในสีแท่งนั้น

การเลือกซื้อสีไม่จำเป็นจะต้องเลือกสีหนึ่งให้ครบทั้ง 8 เกรด เพราะแต่ละเกรดจะมีความใกล้เคียงกันมาก โดยทั่วไปแล้วนักเขียนสีซอลค์นิยมเลือกสีหนึ่งเพียง 3 เกรด เท่านั้น คือ สีอ่อน (Light Tone) สีเข้มปานกลาง (Middle Tone) และสีเข้มมาก (Dark Tone) เลือกซื้อเฉพาะ เบอร์ 0 หรือ 1, เบอร์ 4, และเบอร์ 7 หรือ 8

กรรมวิธีการวาดสีชอล์ค

(TECHNIQUES)

คุณสมบัติในการแสดงออกของสีชอล์ค มีทั้งความละเอียดลออและความรวดเร็ว ทันตาทันใจพร้อม ๆ กัน ทำให้คนหลาย ๆ คน มักจะคิดว่าการวาดภาพด้วยสีชอล์คเป็นการทำงานที่ใช้เวลาสั้น ๆ รวดเร็ว ซึ่งความจริงแล้วศิลปินหรือนักเขียนหลายคนที่ยพยายามใช้เทคนิคสีชอล์ควาดภาพ จะพบได้ในไม่ช้าว่าการใช้สีชอล์คไม่ใช่สิ่งง่าย ๆ เลย

ความยากลำบากในการเขียนภาพสีชอล์ค คือ ต้องเปลี่ยนสีไปมาอยู่เรื่อย ไม่เหมือนกับการวาดภาพลายเส้น (Drawing) ที่ใช้ดินสอเพียงสีเดียวก็สามารถวาดภาพไปได้ทั้งภาพ จากเหตุผลนี้เองก่อนที่จะลงมือปฏิบัติการวาดภาพสีชอล์คควรจะมีการจัดเรียงสีที่จะใช้วางไว้บนแผ่นกระดาษกล่องลูกฟูก ให้เรียงไล่โทนสีในตำแหน่งที่ถูกต้องและที่จะใช้จริง ในระหว่างวาดภาพไม่มีอะไรที่จะนำราคาขายหรือกวนใจเท่ากับการที่ต้องชะงักการทำงานมานั่งค้นหาสีที่ต้องการ

1. การร่างภาพ (Key Drawing)

ข้อสำคัญในการวาดภาพสีชอล์ค คือ ขั้นตอนการร่างภาพที่ถูกต้อง ก่อนที่จะลงมือระบายสีชอล์ค ควรร่างภาพด้วยดินสอก่อน (Charcoal) สำหรับนักเขียนบางคนที่มีความชำนาญสูงอาจจะใช้สีชอล์คร่างภาพเลยก็ได้

2. การลงสีชอล์ค (Pastel Strokes)

สำหรับผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นเขียนสีชอล์คจะต้องหาประสบการณ์ให้เกิดความคุ้นเคยกับการใช้สีชอล์คแบบต่าง ๆ เช่น การใช้หมึกของแท่งสีเขียน การใช้สันของแท่งสีเขียน การกดหน้าก, การผ่อนมือ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เกิดรอยปรากฏขึ้นแตกต่างกันไปด้วย นอกจากที่จะฝึก ขีดเขียนเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ แล้วยังจะต้องฝึกความมั่นใจและความอิสระของการ ขีดเขียนควบคู่ไปด้วย สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ เรามักจะพบว่านักเขียนภาพสีชอล์ค มักจะใช้นิ้วมือช่วยเกลี่ยสีให้กลมกลืนกัน ฉะนั้นในขั้นตอนนี้ก็ควรที่จะฝึกการถูด้วยนิ้วมือให้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ ถ้าถูไม่ดีสี 2 สีที่เราต้องการจะเกลี่ยให้กลมกลืนกัน อาจจะผสมกันจนทำให้ภาพลดความสดใสลง และการถูจะมีผลต่อผิวหน้าของกระดาษด้วย เช่น กระดาษจะเป็นขุย

หลังจากที่ฝึกหัดให้เกิดความคุ้นเคยต่อสีปอนด์แล้ว ในขั้นต่อไปคือ ขั้นตอนการฝึกเพื่อนำไปใช้จริง เช่น การสร้างเส้นต่าง ๆ โดยใช้หมึกของแท่งสีขีดเขียน การขีดเขียนเส้นหนาเส้นบางให้ได้ตามต้องการ การจับแท่งสีตามนอนแล้วปาดออกมาเป็นแถบสี การใช้สีให้มากกว่า 1 สี เพื่อศึกษาช่วงต่อหรือช่วงประสานกันระหว่างสี

การปาดสีชอล์คเพียงแผ่วเบา เนื้อของสีชอล์คจะติดอยู่ที่ผิวดบนของกระดาษเท่านั้น ทำให้สามารถปาดสีอื่นทับลงไปได้อีก ส่วนการปาดสีชอล์คด้วยแรงที่หนักเนื้อสีชอล์คจะถูกกดอัดลงไปเนื้อกระดาษ สีจะติดเต็มที่สุดใส ซึ่งการปาดทับอีกอาจจะทำได้ไม่ดี เพราะผิวหน้าของกระดาษจะฉีก และสีไม่สามารถเกาะติดกระดาษได้

การลงสีโดยใช้เส้นไขว้ (Cross Hatching) ในบางครั้งก็จำเป็นต้องใช้สีชอล์คบางชนิด ทำเป็นรูปดินสอ ซึ่งสามารถเหลาให้แหลมได้ เพื่อลงสีเน้นบริเวณที่คม เล็ก เช่น ลูกตาดำ แก้วตา หนึ่งตา ขอบตา ขนคิ้ว เส้นผม ริมฝีปาก หู ฯลฯ

Impasto เป็นเทคนิคพิเศษเฉพาะสำหรับผู้ที่ชอบเขียนภาพแบบหนักแน่น ซึ่งเทคนิคนี้จะต้องมีประสบการณ์ในการใช้สีชอล์คมามาก โดยเริ่มต้นวาดโครงร่างของภาพด้วยสีสด ๆ และค่อย ๆ เพิ่มเส้นสีลงไปทีละชั้นจนกว่าจะได้ผลที่เขาพอใจ ในการปากสีแต่ละชั้น จะใช้น้ำยาเคลือบ (Fixative) ฟันกันไว้ บางปาดสีอื่นทับลงไปเพียงผ่าน ๆ จะได้สีที่ติดเรียบบ้างขรุขระบ้าง สีเดิมที่อยู่ชั้นล่างจะโผล่ให้เห็นในบางแห่งซึ่งดูแล้วสวยงามดี

การใช้สีชอล์คผสมกับเทคนิคอื่น (Pastels with other media)

มีเทคนิคที่น่าสนใจดังนี้

1. ใช้ถ่านชาร์โคลวาดเส้นก่อนแล้วเน้นให้ภาพสว่างขึ้นด้วยสีชอล์ค นับเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด
2. ใช้สีฝุ่นกับไขขาวละลายให้เข้ากันแล้วอุ่นให้ร้อน นำมาทาบนผ้าใบ สีจะซึมเข้าไปในร่องทอผ้า จากนั้นใช้สีชอล์คปาดทับผิวหน้า แต่งให้เป็นรูปตามที่ต้องการ
3. ใช้สีน้ำมันละลายกับน้ำมันสน ทาลงบนแผ่นไม้ แล้วใช้สีชอล์คระบายทับข้างบน
4. เมื่อวาดรูปด้วยสีชอล์คเสร็จแล้วให้พ่นไอน้ำเดือดลงไปบนผิวดของงานนั้น สีชอล์คจะกลายเป็นสีแฉะ ๆ ให้ใช้ฟู่กันป้ายระบายลงไปจะได้เทคนิคการใช้สีชอล์คด้วยวิธีระบาย

การฟ้นเคลือบภาพ (Fixing Pastels)

หลังจากที่วาดภาพด้วยสีชอล์คเสร็จแล้ว ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายแผ่นกระดาษออกจากแผ่นรองเขียน ให้เคาะแผ่นกระดาษเพื่อให้ฝุ่นผงของสีที่ตกค้างอยู่หลุดร่วงไป และอาจจะใช้น้ำยาเคลือบภาพ (Fixative) ฟ้นป้องกันการเสียหายของภาพ น้ำยาเคลือบสำหรับภาพสีชอล์คหาซื้อได้ง่าย มีขายตามร้านอุปกรณ์เครื่องเขียนทั่วไป จุดมุ่งหมายของการใช้น้ำยาเคลือบภาพคือต้องการปิดกั้นเนื้อสีชอล์คไว้ไม่ให้เกิดการขูดขีดข่วนหรือถู-ไปมา แต่ก็มีนักเขียนภาพหลายคนที่นิยมเก็บภาพไว้เฉย ๆ โดยรักษาผิวด้านของงานไว้เป็นอย่างดีไม่ให้อะไรมาถู เพราะน้ำยาเคลือบภาพมีผลทำให้ความสดใสของภาพลดลงไป ภาพสีชอล์คที่ไม่ได้ฟ้นน้ำยาเคลือบนี้ควรจะเก็บใส่กรอบแขวนไว้ให้เรียบร้อย

วิธีการฉีดพ่นน้ำยาเคลือบจะต้องให้ห่างจากผลงานอย่างน้อย 1 ฟุต มิฉะนั้นจะกลายเป็นหยดน้ำเหนียว ๆ ไหลย่อยเป็นคราบบนผลงาน ควรฉีดพ่นจากด้านซ้ายมือไปด้านขวามือ โดยเคลื่อนไหวย่อ ๆ และสม่ำเสมอเมื่อสุดขอบของผลงานแล้วกลับมาพ่นจากด้านซ้ายมือใหม่อีก จนกว่าจะเคลือบหมดทั้งภาพ

บางครั้งจะพบว่าเมื่อพ่นน้ำยาเคลือบแล้ว หลังจากนั้นไม่นานก็เกิดราหรือผ้าขึ้นเป็นจุด ๆ วิธีป้องกันไม่ให้เกิดราขึ้นคือ ใช้ฟอร์มาลีน (Formalin) 10% ผสมกับน้ำทำให้ทั่วแผ่นกระดาษหรือผ้าใบก่อนที่จะลงมือเขียน เมื่อเขียนเสร็จแล้ว อาจจะมีการพ่นเคลือบด้านหลังของภาพด้วยเพื่อป้องกันความชื้น

